

Boekbanden in het Stadsarchief Amsterdam een impressie

12 november 2012
Wineke Meeuws

Toen Jan Storm van Leeuwen en André Geurts, bestuursleden van het Boekbandengenootschap, te kennen gaven dat ze graag een keer te gast wilden zijn in het Amsterdamse Stadsarchief, zeiden ze daar nadrukkelijk bij dat ze veel banden wilden zien. En dat gaat vanmiddag gebeuren!

Met Cristina Duran en Jochem Kamps, beiden restaurator bij het stadsarchief, ben ik op zoek gegaan naar bijzondere, gewone én bijzonder gewone boekbanden.

Mijn bijdrage bestaat er uit dat ik iets wil vertellen over de terminologie en de productie van archiefbanden; daarna wil ik een impressie geven van de banden die hier te vinden zijn. In de 20 minuten die ik hiervoor heb kan ik dat alleen maar 'in vogelvucht' doen.

U ziet hier twee boeken waarvan de banden elkaar's uitersten zijn: een met goud bestempelde in rood marokijn en een hele gewone gebruiksband. Ze hier zijn allebei te vinden, maar de bestempelde veel minder dan de gebruiksband.

Misschien valt het u op dat ik het woord **boek** gebruik voor een 'archiefbestanddeel'.

Tijdens de voorbereidingen op onze presentaties hebben Marijn de Valk en ik langdurig gestecheld over de vraag of de term **boek** wel in archieven van toepassing is. Marijn is van mening dat archiefbanden ook boeken zijn en ik was het daar niet mee eens. Tenminste, in eerste instantie. De term boek zou met name zijn voorbehouden aan gedrukte werken, las ik ergens, en wordt bovendien **niet** beschreven in de verschillende versies van de terminologie voor archieven. Wel in samengestelde vorm: **brievenboek, kopieboek, grootboek en boekvorm**.

Maar ja, **gedrukte** werken, die zijn er volop in archieven! Ik heb Marijn dan ook gelijk gegeven. Of de inhoud nu geschreven of gedrukt is, alles wat de uiterlijke vorm van een boek heeft noemen wij zo. En dus hebben wij het hier vanmiddag over boeken en boekbanden, soms voor het gemak alleen banden genoemd. En dus heb ik de titel van mijn presentatie aangepast.

Het kwam zojuist al even ter sprake: de archiefterminologie. Al aan het einde van de 19e eeuw is men begonnen met het schrijven van een handleiding. De eerste versie verscheen in 1898, de laatste in 2003, dit was een geactualiseerde versie van het 'Lexicon van Nederlandse Archieftermen'. Ik veronderstel dat niet iedereen hiermee bekend is en daarom zal ik een paar termen bespreken die relevant zijn voor archiefstukken in boekvorm.

Maar eerst geef ik u een inblik in de depots, zodat u een indruk krijgt van de collecties waar we het over gaan hebben.

De boeken die u op deze en de volgende dia's ziet, liggen in het 'zichtdepot'. Dit depot bevindt zich in de kelder van het Stadsarchief tegenover de schatkamer.

U ziet hier boeken van de Wisselbank; Elizabet Nijhoff Asser zal hierover in haar presentatie vertellen.

zichtdepot - Wisselbankboeken

zichtdepot – Archief Hoop & Co

De oudste
perkamenten banden
van het
Burgemeestersarchief

zichtdepot – het Burgemeestersarchief

deze boeken komen aan de orde bij de presentatie van Marijn de Valk

zichtdepot

zichtdepot

zichtdepot

zichtdepot

De boeken van de dia's die nu volgen bevinden zich in de overige depots van het Stadsarchief.

Gekartonneerde, linnen banden

De banden van de boeken die in blauw papier zijn verpakt hebben schade

Links banden met springruggen, bekleed met keperkatoen en rechts gekartonnerde banden, bekleed met katoen, ongecacheerd

Deze inventarissen van het Archief van de Schepenen zijn decennialang vrijwel identiek gebonden

Een typische bindwijze voor archiefboeken: perkamenten banden met doorgehaalde bindingen

Een stukje Notarieel Archief

Ook het gebruik van rood geverfd aluingeloid schapenleer is typisch voor archiefbanden

21

Terminologie - korte beschrijving van relevante termen

Uit het hoofdstuk over de uiterlijke vorm van archiefbescheiden (2.1.1.1)

- Stuk

Document op papier of perkament – meervoud: *bescheiden*

- Katern

Aantal in elkaar gevouwen en genaaide vellen papier of perkament

- Deel

Aantal katernen in boekvorm, waarin gegevens zijn vastgelegd.

Het vastleggen van de gegevens is meestal achteraf gebeurd, wat betekent dat de katernen blanco zijn ingebonden, dit in tegenstelling tot een

- Band

Aantal in boekvorm samengevoegde stukken, die afzonderlijk zijn ontstaan

In de bibliotheekwereld wordt dit begrip aangeduid als convoluut - het betreft hier al bestaande stukken die achteraf worden ingebonden

- Omslag

Nu iets over de terminologie

De begripsaanduidingen die u hier ziet, staan in de tweede druk van de 'Archiefterminologie voor Nederland en Vlaanderen', een uitgave van de Stichting Archiefpublicaties.

Uit het hoofdstuk over **de uiterlijke vorm van archiefbescheiden** (2.1.1.1):

(24) Stuk

'Document op papier of perkament' – geschreven of gedrukt.

Voor het meervoud, documenten of stukken, bestaat een aparte term: **bescheiden**
archiefbescheiden is dus het synoniem voor archiefstukken, evenals **archivalia**

(28) Katern

'Aantal in elkaar gevouwen en genaaide vellen papier of perkament'

behoeft geen nadere uitleg

(29) Deel

'Aantal katernen in boekvorm, waarin gegevens zijn vastgelegd'

het gaat hierbij om blanco katernen die vooraf zijn ingebonden en pas later worden beschreven, dit in tegenstelling tot een

(30) Band

'Aantal in boekvorm samengevoegde stukken, die afzonderlijk zijn ontstaan'

hier betreft het al bestaande stukken die achteraf zijn ingebonden. In de bibliotheekwereld wordt dit begrip aangeduid als convoluut.

(31) Omslag

Beperkt aantal stukken, bijeengebracht in een erom heen gevouwen stuk papier.

Dit laatste begrip heb ik aan het lijstje toegevoegd omdat 'omslag' in de archiefwereld een andere betekenis heeft dan in de bibliotheekwereld. Daar kennen we **omslagen** in de vorm van **boekbanden** en behalve van papier kunnen ze ook van perkament of leer zijn. De functie van beide soorten omslagen is vergelijkbaar, namelijk het bundelen en beschermen van stukken, met dit verschil, dat een **boekomslag** vast verbonden is met de inhoud door middel van bindingen, strengels of garen – ik volg hier de beschrijving van Kneep&Binding (52.1.).

Liassen

een lias is een aantal stukken, bij elkaar gehouden door een touwtje of koordje

Het is wel leuk om in dit verband ook even het begrip '**lias**' te noemen.

In oude administraties gebruikte men een draadje of touwtje om een aantal stukken aan elkaar te hechten, zo ontstond een lias. Eigenlijk was dit de voorloper van de moderne snelhechter en ordner.

Productieproces – hoe kwamen delen en banden tot stand?

Op welk moment werden ze gebonden?

- Dit kan vooraf gedaan zijn: blanco katernen worden gebonden vóóordat ze worden beschreven
= deel
- De opdracht kan achteraf gegeven zijn: beschreven katernen worden gebonden als ze 'af' zijn
= band

Over de productie van archiefboeken

De officiële terminologie maakt dus een onderscheid tussen **delen** en **banden**; bepalend daarvoor is het moment waarop de bindopdracht is gegeven en uitgevoerd.

Nog even herhalen: als blanco katernen eerst worden gebonden en daarna pas beschreven ontstaat een **deel**. Als de bindopdracht **achteraf** wordt gegeven, en al beschreven katernen worden ingebonden, ontstaat een **band**.

Behalve de functie van ordening en bescherming heeft het inbinden ook de functie van **bezegeling** en **rechtsgeldigheid**.

Beschreven folio's, bijvoorbeeld van jaarrekeningen, worden eerst voorgelezen en goedgekeurd. Nadat ze zijn ingebonden kan en mag er niets meer toegevoegd of verwijderd worden, dit om fraude te voorkomen. Het stuk is afgehandeld en klaar om in het archief bijgezet te worden.

Vergelijk de manier waarop akten bij de notaris na het voorlezen worden verzegeld.

Voorbeeld van
een deel:
blanco bladen
die later worden
beschreven

Gravure naar
Quinten Matsijs

Ca. 1600

Twee gierigaards, naar een gravure naar Quinten Matsijs, uit ca. 1600

Op deze prent is duidelijk te zien dat de blanco, vooraf ingebonden katernen, pas later werden beschreven.

Waar en door wie werden ze gebonden?

- Het binden kon uitgevoerd worden door boekbinders die dit op locatie kwamen doen
- Het binden kon ter plekke, op de secretarie worden uitgevoerd door personen die eigenlijk geen binder waren, maar bijvoorbeeld klerk
- Boekbinders kregen bindopdrachten die ze in de eigen werkplaatsen konden uitvoeren

Het inbinden van **delen** en **banden** kon op verschillende manieren en plaatsen gedaan worden.

- Door boekbinders die hun opdrachten op locatie uitvoerden, meestal was dit de secretarie. Met name stukken die vanwege hun inhoud de deur niet uit mochten werden op deze manier gebonden. Dat de banden voor deze stukken eenvoudig te maken waren, lijkt voor de hand te liggen.

- Door personen die eigenlijk geen binder waren, maar bijvoorbeeld klerk. Ook dit gebeurde ter plekke. De producten van dit bindwerk zijn meestal gemakkelijk te herkennen; we noemen het 'doe-het-zelf' technieken.

- Door boekbinders die hun opdrachten in de eigen werkplaatsen uitvoerden. Hier werden de gangbare bindmethoden en technieken toegepast.

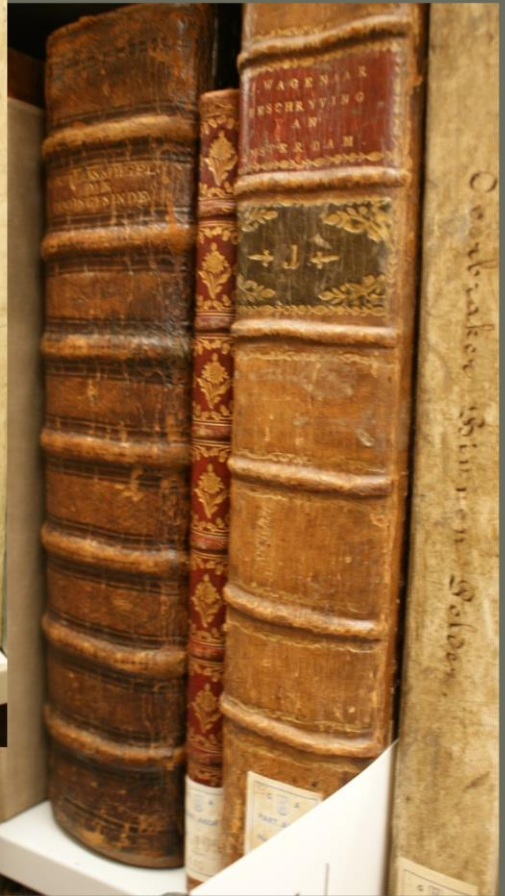
Enkele citaten uit stadsrekeningen betreffende opdrachten aan boekbinders

- 1550 “Hans Jonge, boeckebinder, betaelt die somme van I pond I scelling over die betalinge van 22 dagen bij hem op te secretarije dezer stede gewrocht int verbinden van den registeren derzelve secretarije”
- 1583 “Jacob Piertersz. boukvercop betaelt de somme van twee gulden seven str. over de leverantie van zeekeren franschijne (schaapsperkament) vellen tot behouff deszr. stede geleverd opte secretarie mitsgaders voor tbinden van zeekere boucken.”
- 1598 “Jan Bartholomeusz. bouckbinder betaelt twee ende twintich gl. sevetien st. over t binden van verscheijden registeren tot behouff deszr stede”

In stadsrekeningen uit de 16e en 17e eeuw zijn namen te vinden van boekbinders die bindopdrachten kregen.

Vaak waren de binders tegelijk drukker én verkoper van de geleverde materialen. Maar uit de rekeningen valt lang niet altijd op te maken welke banden zij precies maakten en waar het bindwerk werd uitgevoerd. Ter illustratie een paar citaten uit deze rekeningen.

Marijn de Valk heeft deze citaten opgenomen in haar scriptie over de perkamenten banden van het Burgemeestersarchief. Het eerste is afkomstig uit een artikel van Mr. Oldewelt, oud adjunct-archivaris van het gemeentearchief. In dit artikel schrijft hij ook dat Magnus Hendricksz. opdrachten heeft gekregen en uitgevoerd, o.a. in 1657 en 1661, voor het inbinden en vergulden van prijsbanden. Maar hij leverde ook partijwerk, zoals kasboeken van het Spin- en Weefhuis en 8000 Joodse gebedenboeken ‘gepapt en met rood besaen (schapenleer) beplakt’. Magnus Hendriksz. is de vader van de bekende Albert Magnus, die bekend staat om zijn rijk vergulde banden “au petits fers”.

Nu gaan we boekbanden in het Stadsarchief nader bekijken

Wat vinden we hier zoal? Eigenlijk zo'n beetje alle soorten bindwijzen en materialen die je maar kunt bedenken, u heeft ze langs zien komen.

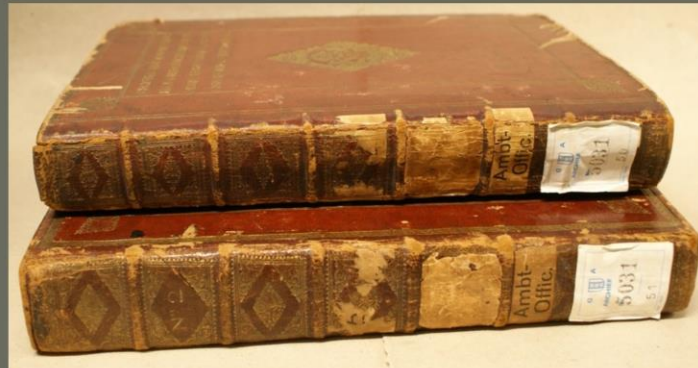
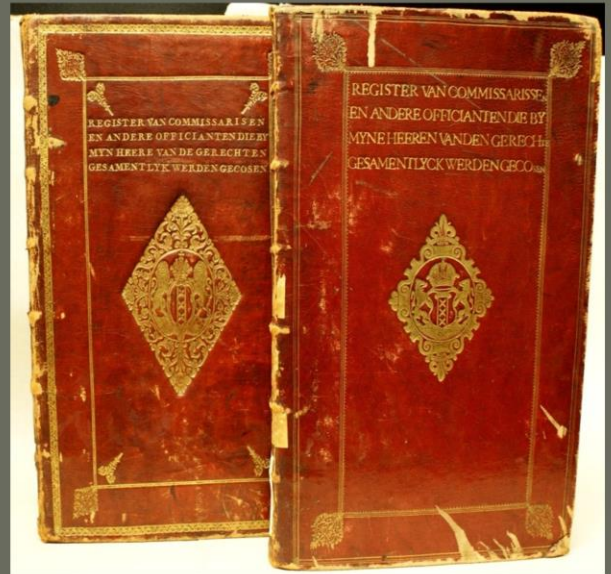
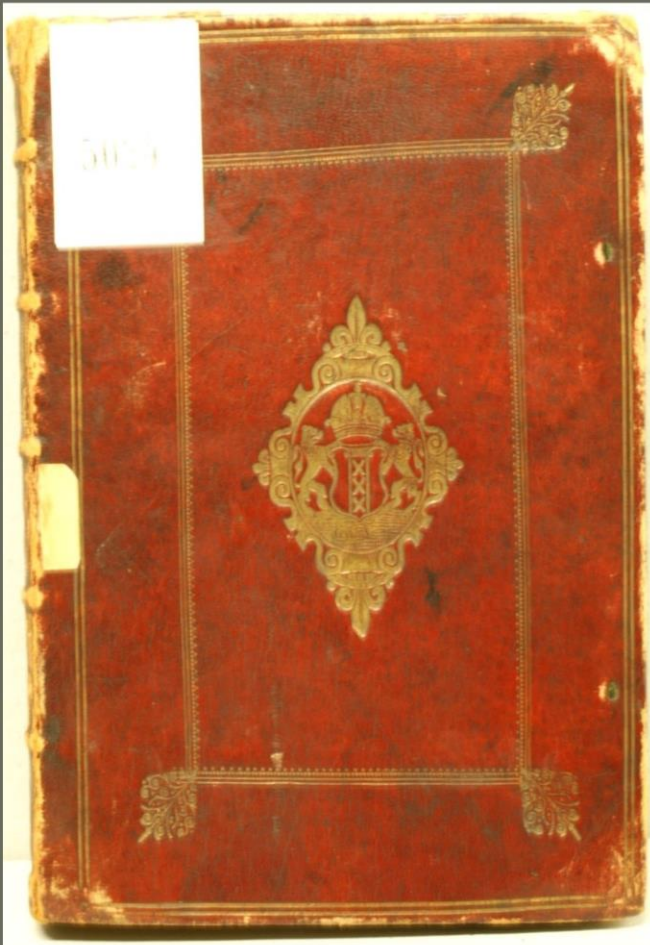
Boekbinders hebben door de eeuwen heen de bestaande bindmethoden gevolgd, ook voor archiefstukken. De boekbanden die u gaat zien zijn dan ook een afspiegeling van de bindmethoden zoals die door de eeuwen heen in en rond Amsterdam zijn toegepast.

Sommige bindmethoden zijn in de meerderheid – er bestaat een neiging om dit 'typische archiefbanden' te noemen; andere zijn in de minderheid. Bijvoorbeeld: leren en perkamenten ribbenbanden met een vaste rug. Ze zijn er wel, maar je vindt ze vaker buiten archieven.

In dit archief vinden we nog een minderheid, namelijk luxueus uitgevoerde banden; u zag er een op de eerste dia. Ze zijn er voor boeken met een bijzondere inhoud en dat valt af te lezen aan de band die ze hebben gekregen, aan het gebruikte materiaal of aan de decoraties die op de band of op de sneden zijn aangebracht. Het zijn boekbanden met een bepaald prestige.

Luxueus uitgevoerde banden

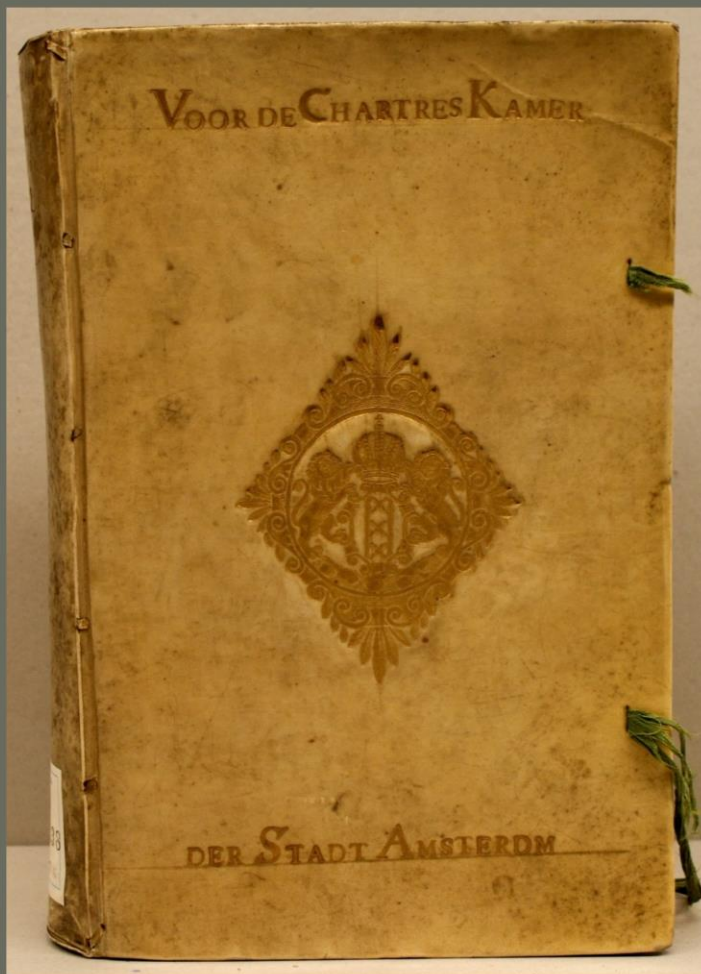
Drie met goud bestempelde banden in rood marokijn uit het Burgemeestersarchief.

De twee rechter banden bevatten afschriften van gebeds- en eedformules van 1594 tot 1794, het linker boek afschriften van resoluties van 1608-1683

Een band in groen fluweel van zijde, met vergulde sneden, waarin afschriften van afgelegde eden uit de 17e en 18e eeuw zijn gebonden.

Deel met afgelegde eden uit de 17e-18e eeuw

Een met goud bestempelde perkamenten band, het is één deel uit een reeks van 278
Resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland, 1584

Versierde sneden rondom met afbeeldingen van het wapen van Amsterdam en Amsterdamse weeskinderen in hun karakteristieke uniformen

Prachtig versierde sneden met afbeeldingen van het wapen van Amsterdam en Amsterdamse weeskinderen in uniform.....

Grootboek uit het Archief van het Amsterdamse Burgerweeshuis - 1636- 1638

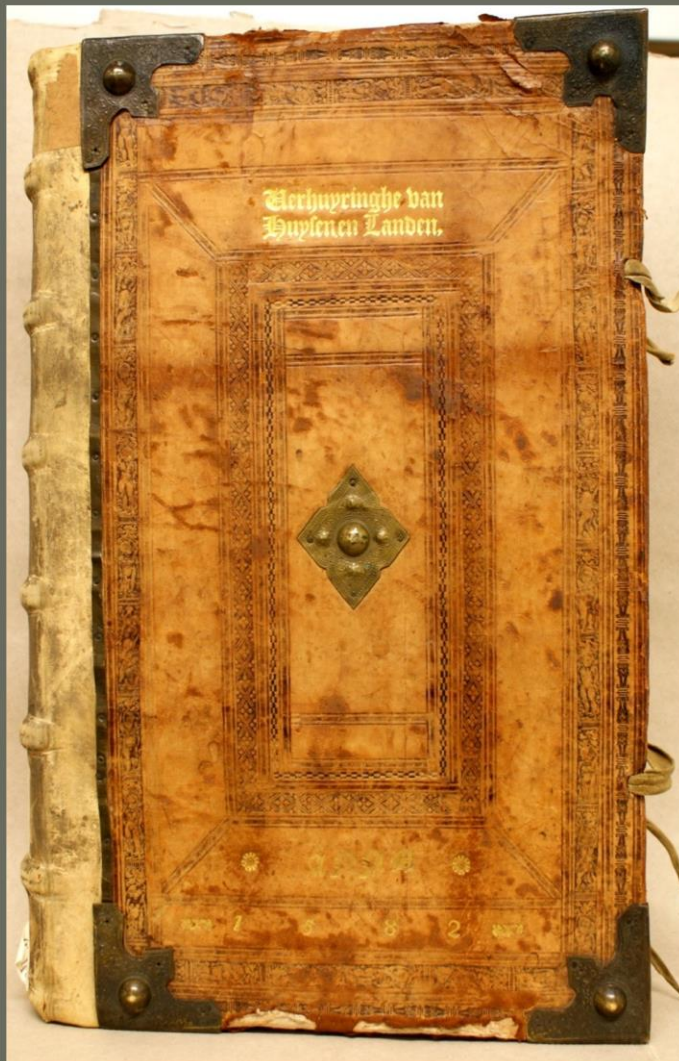

.....het zijn de sneden van dit Grootboek uit het Archief van het Amsterdamse weeshuis uit de 17e eeuw

Registerband in perkament

Samen met zijn broertje (onder) uit hetzelfde archief , ook met versierde sneden

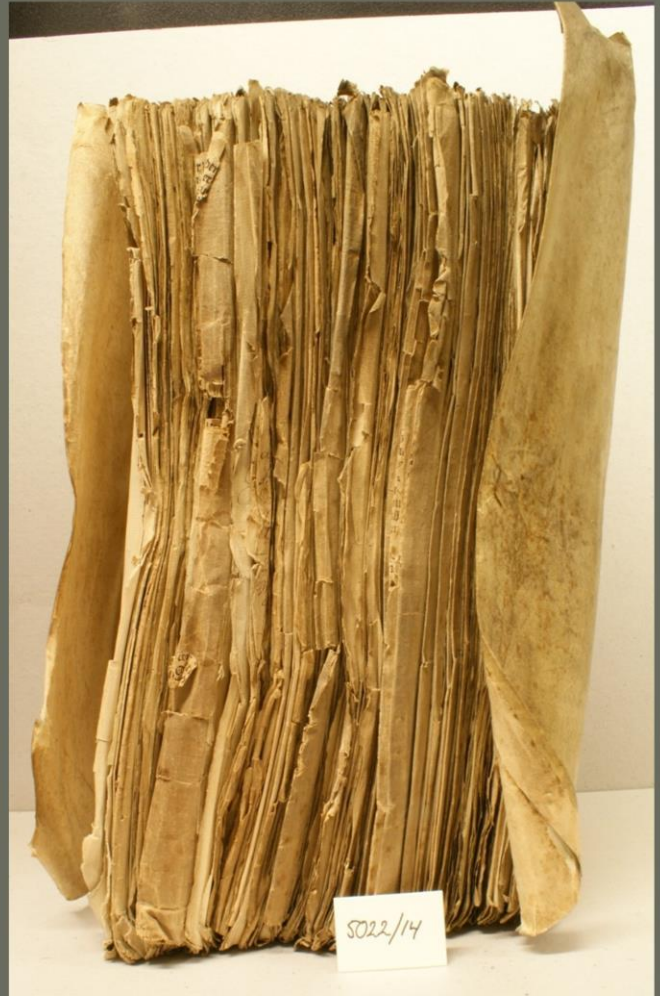
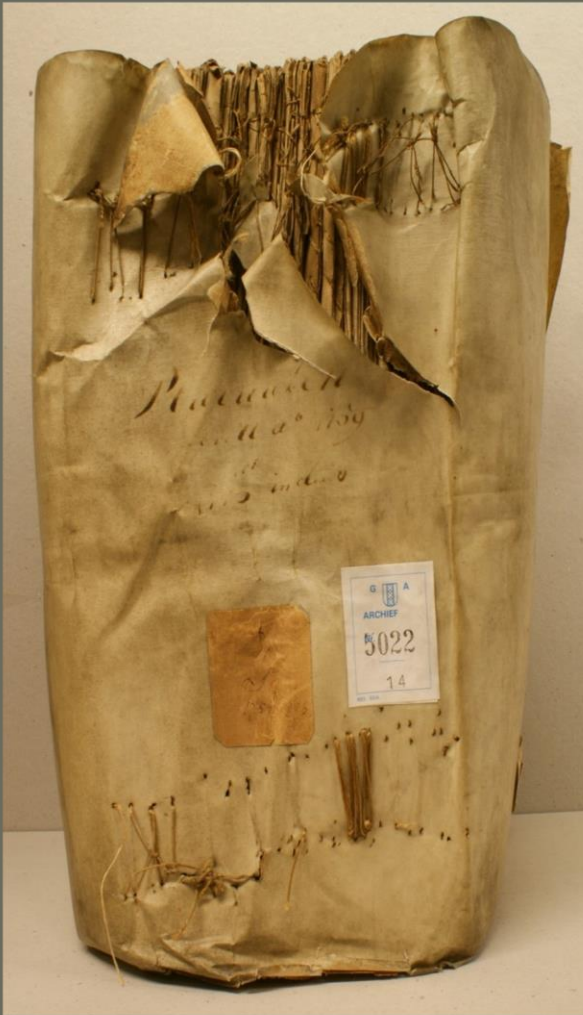
Dit register uit 1582 “Verhuysinghe (=verhuringen) van huysen en landen” valt niet echt in de categorie luxueus uitgevoerde banden, maar het is ook niet bepaald een simpele gebruiksband.

even tussendoor: ook de beschrijving van de begrippen Grootboek, Register en Reeks kunt u in de archiefterminologie terugvinden

Register = een deel waarin gegevens rechtstreeks zijn vastgelegd of waarin afschriften of uittreksels van bescheiden zijn opgenomen.

Tot zover de banden die bijzonder zijn in de zin van prestigieus of mooi uitgevoerd.

meegenaaid omslag

De 'grote bulk' van de boeken in het stadsarchief heeft een eenvoudige band, om de eenvoudige reden dat de functie van deze boeken bij uitstek formeel en informatief is.

Ik laat nu voorbeelden zien van de bindmethoden en materialen die we hier het meest op de plank aantreffen. Ik doe dit heel beknopt, Marijn en Elizabet geven straks meer details.

Meegenaaide omslagen, meestal zijn ze van perkament

De katernen zijn door middel van garen met het omslag verbonden en er zijn geen platkernen, dit is een techniek die gemakkelijk 'in huis' was uit te voeren..

De hier getoonde band komt uit een reeks van 13 banden, 17e-18e eeuw

Perkamenten banden met doorgehaalde bindingen

Banden met doorgehaalde bindingen, ook deze zijn meestal van perkament. De boekblokken zijn genaaid op perkamenten stroken of op leren riempjes.

Notarieel Archief - perkamenten omslagen met doorgehaalde bindingen, er zijn geen platkernen

Voorbeeld van brede doorgehaalde perkamenten bindingen. De perkamenten band heeft een extra bekleding gekregen van papier

Voorbeeld van doorgehaalde bindingen van aluingelooide leer
Resoluties van de Staten v Holland en WestFriesland, 1575-1669

Een paar 'gewone' perkamenten spitselbanden.

Wanneer de perkamenten stroken waarop genaaid is gesplitst zijn en er maar één deel is doorgeregen noemen we het spitselbanden (volgens de beschrijving in Kneep & Binding). Dit is een bindwijze die tot in de 20e eeuw wordt aangetroffen

Gestrengelde perkamenten banden

De katernen zijn door middel van strengels (meestal van perkament) direct (via de katernharten) of indirect (via de bindingen) met de band verbonden.

Ze zijn er mét en zonder platkernen en mét en zonder verstevigingen onder de strengels.

Indirect gestrengelde band in leer - registerband, 1645

Een aparte categorie vormen strengelbanden waarbij de verstevigingen doorlopen tot op de platten, waar ze zijn vastgezet met zijden lintjes of reepjes aluingelood leer. Deze banden zijn er in leer en perkament.

Nog een voorbeeld van een registerband in leer - indirect gestrengeld
De voorzijde (boven) en de achterzijde (onder)

Uitgiftenboek Archief van de Gasthuizen jaar:1589-1594

Registerbanden: indirect gestrengelde banden in perkament

Registerband in perkament, Indirect gestrengeld

Materialen van de verstevigingen onder de strengels

Behalve van perkament kunnen de verstevigingen onder de strengels van geloid leer of witgeloid rood schapenleer zijn, de toepassingen lijken pragmatisch gekozen. Ook pragmatisch lijkt de keuze van het materiaalgebruik van de strengels zelf: aluingeloid leer, perkament en ...

Materialen strengels en steunplaten

... dun touw of dik garen (boek links boven)

Het boek op de rechter dia heeft zowel strengels van aluingeloid leer als van geloid leer

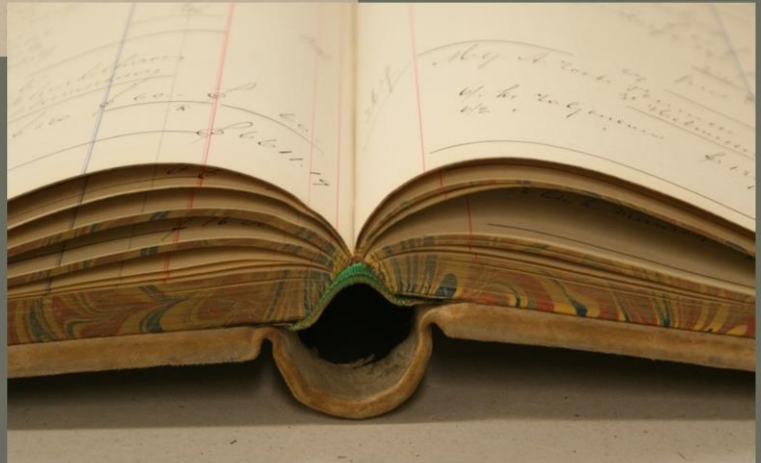
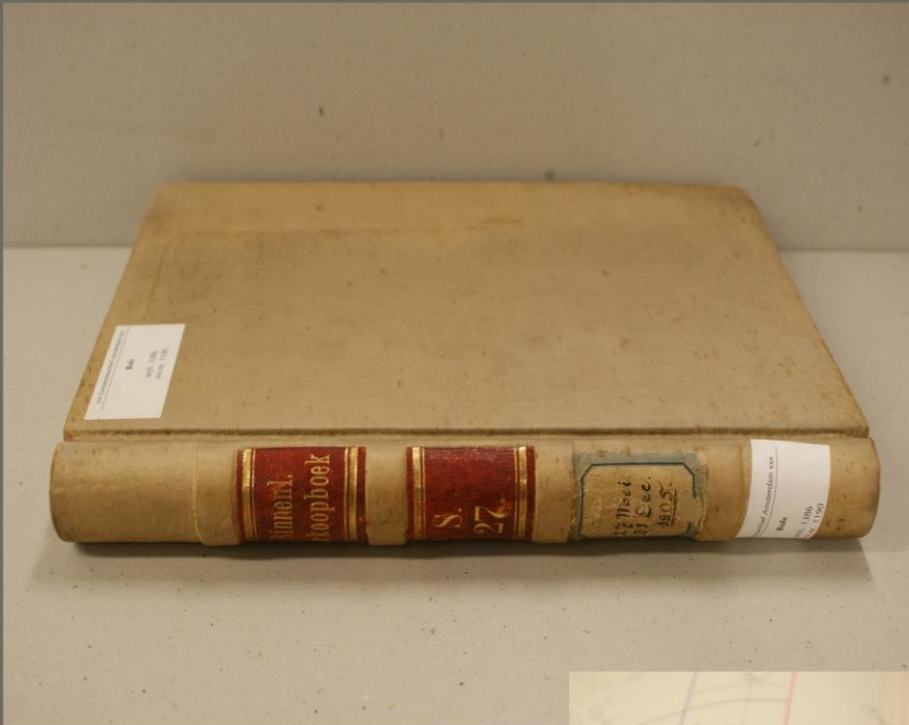
Voor 'doorsnee' archiefbanden is schapenleer de bekleding bij uitstek.

Hier voorbeelden van boeken met een vaste rug in half aluingeloid rood geverfd schapenleer en sierpapier op de platten

Banden bekleed met geloid bruin schapenleer, met losse rug

banden met een springrug

Boekbanden met een springrug – de bekleding van deze voorbeelden is katoen met een keperbinding, kortweg keper genoemd. De sneden zijn gemarmerd, maar deze opsmuk is louter functioneel, want hij heeft de functie van bezegeling: zodra er één blad uit het boekblok verwijderd zou worden is dat aan de snede te zien.

Bijzondere gewone banden: doe-het-zelf technieken

Enkele bijzonder gewone banden

Gewone gebruiksbanden kunnen om hele andere redenen bijzonder zijn dan luxueus uitgevoerde banden. Graag wil ik u daar wat van laten zien, want ze zijn bijzonder charmant. Het gaat om banden waarvan je mag aannemen dat ze door niet-professionele binders op locatie zijn gemaakt.

Mooi voorbeeld van een doe-het-zelf techniek (1754)

De constructie van deze banden is eenvoudig, maar de bandrug is veel te ruim voor de inhoud. Het hoe en waarom hiervan is vooralsnog onduidelijk, niets duidt erop dat het hergebruikte banden zijn, ze zouden nader onderzocht moeten worden.

Ook het bovenste boek heeft een te ruime band
De manier waarop het garen aan de banden is geknoopt ziet er nogal ingewikkeld uit.

De eerste katernen van dit boek zijn met het naaigaren aan de band vastgezet, de rest van de katernen is alleen op de rug vastgeknoopt. Gevolg: vervorming van de bandrug.

Jaar: 1798

Wat mij is opgevallen aan de banden in het Stadsarchief

- Hun sobere uitstraling
- Dat de inhoud van sommige stellingen zo uniform is
- Wat er allemaal wel en niet op de bandruggen te zien is
- Dat veel banden een beschermende extra bekleding hebben
- De formaten: dat er zo veel grote en dikke banden zijn

Ik vind dat het verschil maakt of je door een bibliotheek loopt of door een archief: de uitstraling van de banden is anders, ook al zijn dezelfde bindmethoden en materialen gebruikt.

Wat mij opviel was het volgende:

Sobere uitstraling

De **sobere** uitstraling van de boekbanden, waardoor een zekere mate van **eentonigheid** ontstaat. Logisch, want de banden zijn nauwelijks of niet gedecoreerd.

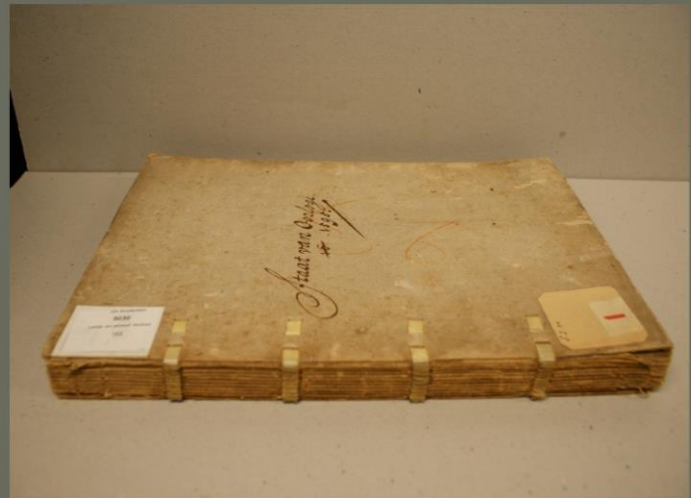
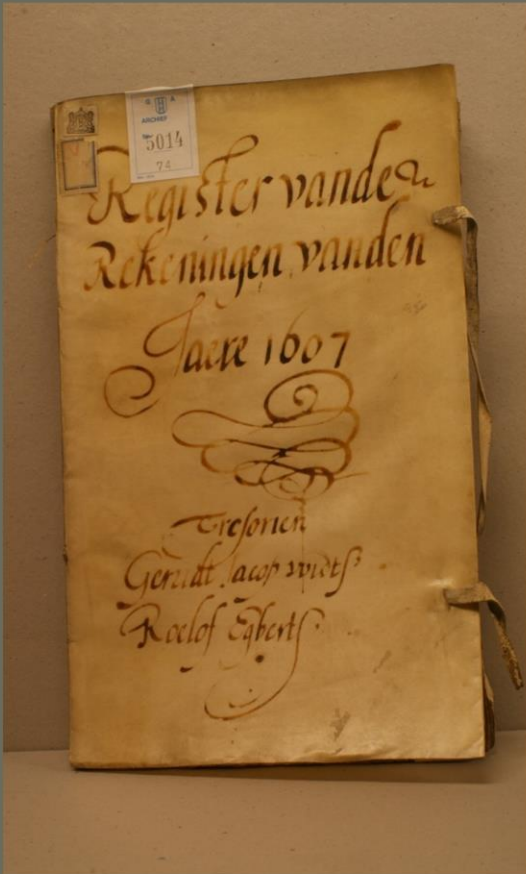
Archief 5061 – 1677-1795 vrijwel identiek gebonden

Dat de inhoud van sommige stellingen zo **uniform** is. Dit voorbeeld laat een grote reeks **delen** zien uit het Schepenen Minuut Register en beslaat de jaren 1677-1795' (Ar.5061). Delen, dus ze zijn vooraf gebonden, wat een verklaring zou kunnen zijn voor het feit dat ze bijna identiek zijn.

Archief 5061 - een reeks delen uit het Schepenen Minuut Register

Weergave van de inhoud: op het voorplat

Wat me ook opviel was wat er zoal **op de bandruggen en platten is aangebracht**, dus hoe de inhoud op de band is aangegeven. Ik weet niet of je dat betiteling kunt noemen.

...of op de bandrug

Bij deze banden is de inhoud rechtstreeks op de bandruggen geschreven

of op steeds weer vervangen etiketten, vooral functioneel

.....en er zijn beschreven, bedrukte of bestempelde etiketten, een heel functionele weergave van de inhoud

en soms een frivoliteitje: hartvormige etiketten

... en dan kom je opeens een frivoliteitje tegen: etiketten in de vorm van een hartje. Links ziet u er een op een Weesboek, waarvan de inhoud zo te zien niet verschilt van de boeken ernaast.

Formaten: hele dikke

Ook de **formaten van veel archiefboeken** vielen me op: er zijn veel hele grote en dikke banden

.....en grote boeken zijn bepaald geen uitzondering

Dat valt te verklaren uit het feit dat in één band de administratie van één heel jaar werd opgenomen. Later ging men er toe over om de inhoud te splitsen en over meer banden te verdelen.

Een bijzonder dik boek uit het Burgemeestersarchief

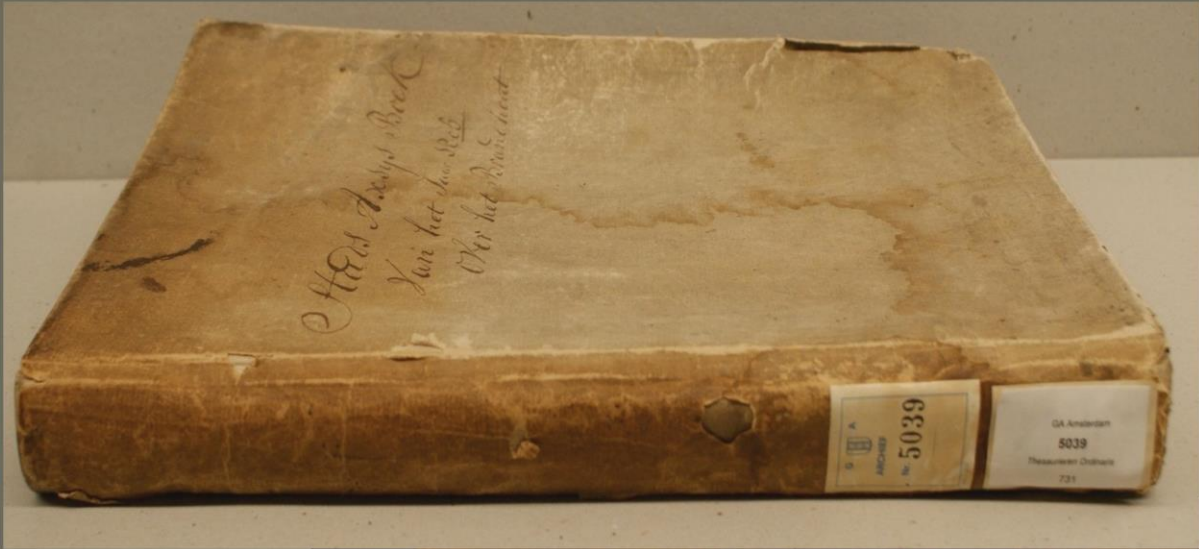

Het boek Haan uit het Burgemeestersarchief (1604 – privilegeboek)

Er zijn ook wel hele dunne boeken, maar ze vormen een kleine minderheid

Beschermende extra laag bekleding: papier

Wat ook opviel was dat veel banden een de **beschermende hoes** hebben. Ze zijn soms van papier, zoals bij deze boeken.....

Meest voorkomend: textiel

.....maar meestal van textiel. Ook hierover hoort u meer van Elizabet Asser.

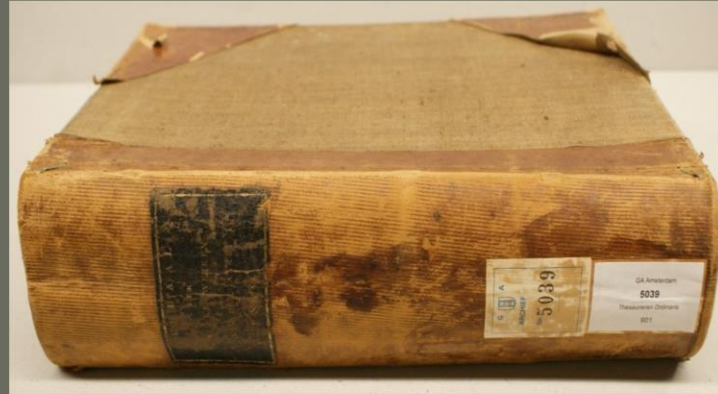
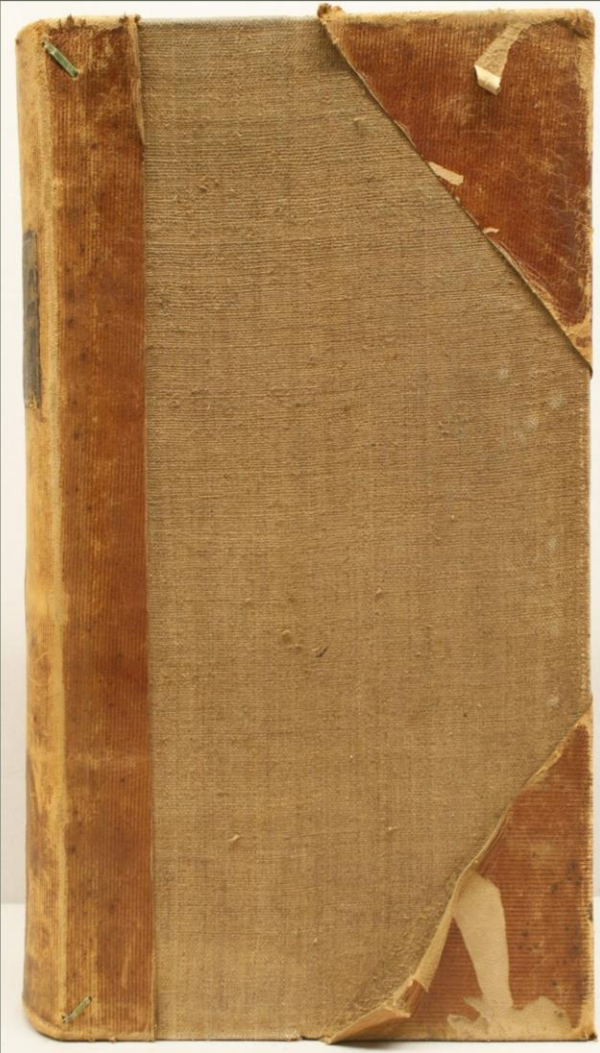
soms zeemleer, alleen over de boekrug

Soms is de extra bekleding van leer, bijvoorbeeld zeemleer, zoals bij deze band uit 1582

Register Gasthuisarchief

Of textiel over perkament plús geloid leer

Er zijn zelfs banden met **drie lagen bekleding**: perkament, daarover textiel, en daar overheen leer op de rug en hoeken. De perkamenten kapitaalbindingen zijn door het leer geregen, de bandbekleding is contemporair. Ook hier geldt weer dat de bekledingsmaterialen heel functioneel zijn toegepast.

Afsluiting

In 1961 is er een tentoonstelling geweest van zestiende en zeventiende-eeuwse Amsterdamse boekbanden. Naar aanleiding hiervan schreef Mr. Wijnman een boekje: 'Albert Magnus en zijn tijd'. Hierin vond ik beschrijvingen en afbeeldingen van enkele banden uit het Amsterdamse Gemeentearchief, waaronder de (volgens Wijnman) 'oudste bekende Amsterdamse leren band uit 1509'. Wij gingen op zoek naar deze band, het 3e Inbrenregister van de Weeskamer. Maar helaas, het boek is herbonden, evenals het 4e, 5e, 6e en 8e Inbrenregister. De boekblokken zijn 'gewassen en gestreken' en voorzien van een bandzetter. Dit moet dus ná 1961 gedaan zijn. Misschien kon dit gebeuren omdat er destijds geen behandelsbeleid was. Nou ja, er was natuurlijk wel een beleid, maar het was 'een beetje anders': band beschadigd betekende meestal: band vervangen. Gelukkig gebeurt dit niet meer, tenminste niet hier in dit archief.

Vanaf de jaren negentig ontstond en groeide de aandacht voor constructies en bindmaterialen, ook voor die van 'gewone' banden. In eerste instantie bij boekrestauratoren en vervolgens sijpelde deze aandacht door naar andere echelons en dit had een veel terughoudender behandeling tot gevolg.

Het feit dat ook het Boekbandengenootschap aandacht wil besteden aan gewone gebruiksbanden is exemplarisch voor deze positieve ontwikkelingen!

Ik heb u alleen nog maar laten ruiken aan al het bijzonder gewone, en daardoor bijzonder mooie, van wat er in de depots van het Stadsarchief op de planken staat. Deze zoektocht heeft mijn nieuwsgierigheid alleen maar aangewakkerd. Bovendien heb ik de archiefbank ontdekt, waar zó veel meer aanvullende informatie te vinden is, bijvoorbeeld of een boek een deel is of een band. Dat wij hier in de depots mochten zijn en zoeken is tegenwoordig heel bijzonder en dat realiseren wij ons terdege!

Stadsarchief: bedankt! En in het bijzonder: Janien en Jochem en heel in het bijzonder: Cristina.

Wineke Meeuws,

Amsterdam, 12 november 2012